

և Տ. Յակոբ անուամբ: Սոցյալ մէջ միայն մին է ստեղծւոյն է Տ. Վարդան Սրբապետ: Ս. յոյս քաղաքի մէջ 5-6 տարի դաստառութեան պաշտօն վարած և բաւական աստիճանի վարժարան է առ ինքն յանձնաւ սանուց կըրթութեան և յառաջագործութեան համար: Սա բնիկ Սրբապետացի է և Սրբապետի մէջ ալ երկար ժամանակ դաստառութեան ըրած և տեղւոյն եկեղեցւոյ վերայ քահանայ ձեռնադրեալ է: Միւս քահանայից համար ըսելէս անցնիլ պարտաւ մը չնկատուի: Գոթա ևս իրենց արժանիքն ունին, բայց աւելի լաւ կը լինէր որ ուսեալ և դպրոցական անձինք եղած ըլլային: Այն ատեն իրենց արժանիքը և իրենց դործունէութիւնը աւելի պայծառաւորէս պիտի վայելէր ամեն դործոց և ամեն պարագայից մէջ: Ձմեռնամբ ըսելով է Տ. Թաւադար Հայրն ալ տեղւոյն Սրբ. Մայր վարժարանի մէջ դաստառութեան օգնականութեան պաշտօն վարած է և քերականութեան և այլ մի քանի դիւանից ծառայութեան ունի և կրնայ կարգաւորած հասկնալ և բացատրել: Բազմաթիւ թիւով անուանի զօստալարեք չունի, սակայն Սօղուգ Օլուգ անուն լեւան վրայ կը դըռնուի վորք անտառակ մը, որ 1500 է աւելի մայրի՝ սոճի ծառերով շրջապատեալ է: Մէքմէք Փոռնար անուն աղբիւր մը ունի այս, որոյ շուրջ շատ մաքուր պղպաղակ և ականակիտ է: Այս խաւի իւր շտապանց պաղու թեամբ և իւր գեղեցիկ յատկութեամբ կրնայ միջիւր ուրիշ տեղերու շրջոց հետ և զանոնք գերազանցել: Դիւրքն իսկ կրնայ թեւեւ միջիւր Պոլսոյ Իսկիւտարու Զամրէճայի և կամ Պէյքիւքէի թիւ ու Սարգիսարի զօստալարեքի հետ: Գաղաթիւ թաղապետութիւնը այս տեղ 80 լիւրա ծախքով Բէօզը մը կառուցանել տուած և ճամբաներն իսկ խճուղիներով կարգի կանոնի դրած է, որ արդարեւ շնորհակալութեան արժանի է: Վասն զի, ինչպէս արդէն ըսինք, Սօղուգ Օլուգ ըստած տեղը զառ ի վեր լեռ մի լինելով, զօստալարեք և օգտալիտութեան համար անդր գնացող անձինք մեծ գոռաւորութիւն կը քաշէին մինչև որ մանէին այդ թաւուտ անտառակին մէջ: Այդ տեղ Ուսումնական խորհրդոյ հրաւիրանք մեր ևս ներկայ դանուեցանք: Ներկայ էին նաև տեղւոյն Արմենուհեան վարժարանի Հոգաբարձութիւնն և Յովհաննէս Էֆէնտի Նաղդաշեան, դաստառ և դաստիարակ աղջկանց: Աղջկային Մայր վարժարարանի դաստառաց խումբն, Միւս բանեան Ընկ. վարժարանի Հոգաբարձութիւնն, Տնօրէնն, Ուսումնական խորհրդոյ պատուարժան խումբն, հեռագրատան Հայ պաշտօնեայր, և հեռագրատան օտար լեզուաց հաղորդակցութեան Տնօրէն Մեծ, Համարձու Էֆէնտի Միւստուքի, Աղջկային Մայր վարժարանի և Միւս բանեան Ընկ. վարժարանի անունը: Այդ օր Սօղուգ Օլուգի պղպաղակն շրջոց հետ գինւոյ քաղով՝ բաժակներ քամուեցան, և դաստիարակութեան օգնականներուն վերայ եռանդուն խօսքեր խօսուեցան: Օգրջինը էր և պայծառ. կարծես թէ

մեզ հետ նա ևս կը ծիծաղէր: Կարծես թէ աշակերտաց երգերէ և քաղցր նուագներէ զրգեալ փոքրիկ թաւուք ալ՝ ծառայ ուտերու և ճիւղերու վերայ հանգըտացած՝ իւրենց դպրոցային ներս և դեղգեղանքներն կը նուիրէին մեզ: Ուրախ էինք, ուրախ էին նաև աշակերտք: Մեծեր կը պարէին, փոքրիկը կոտորտէին: Եւ կնքակրոց պատրաստութեան համար Ուսումնական խորհրդոյ կողմէն լաւ կարգադրութիւն եղած էր: Սեղանին վրայ բարձր մահլոթի խնդիր եղան, մոռութեան խորհրդոյ ատենադր. պիւր Սիմոն Էֆէնտի Սեֆեան խօսալը հրաւիրեց ուղղելով դաստիարակութեան և յառաջագործութեան վրայ հակիրճ բայց աղու խօսեցաւ: Սիմոն անհրաժեշտ պէտքերն բացատրել, մասնաւոր ըրաւ տղիտութեան ծագած և ծնունդ առած աղգափնսս դործերն, և ապա բարձր մահլոթի ամենեցուն համար՝ կըրէքեց խօսքն: Միւս բանեան Էֆէնտի ևս, վերջին բաժակին, վասն դաստիարակութեան ջանք և ճիւղ լինայող անձանց համար բարձր մահլոթի խնդիր ընելով, ըսաւ թէ՛՝ վրաս է զհօգնութեանց ճանապարհն, և թէ՛՝ ամեն խոյ և խոյթ առաքուր կոխտուելով ի սէր աղջկն ուղղակի ընթանալ պարտ է ի կէտ նպատակի, որ պատիւ կը բերէ թէ՛ մեր աղջկութեան և թէ՛ մեր օսմանեան բարեխնամ կառավարութեան: Սա այժմ այստեղի բաւ համարելով՝ յաջորդ նամակ մի կը խօսիլ տեղւոյն վարժարանաց կադրութեան և միւս կայանց դրութեան վերայ: Վիճակիս մէջ զանուած նշանաւոր տեղերն ալ ի հարկէ մեր ուշագրութեան է լինել վերայի:

Ս.Զ.Գ.Ս.ԻՆ. ԼՈՒՐԵՐ

Ըստ որոյման Աղջկային Ժողովոյ՝ երէկ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ, ընդ հսկողութեամբ յատուկ մասնաժողովոյ և մայր դիւանի, երեսփոխանաց անձամբ բերած և նամակաւ գրկած քուէից համարն կատարուելով՝ ընտրեցան Գաղաթիւն Ժողովոյ երկու անդամք ևս, որք են Եսայեան Յովհաննէս և Հալաճեան Մեղքոն Էֆէնտիք: — Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն յորդարանաց կոնգրեսներ կուղղէ առ աղջկային Պրոստայուն և Նիկոմիդիոյ՝ որպէս զի հասցեանալութիւն ընեն ի նպատակ վերաշինութեան հրկիզեալ վարժարանի և հիւրանոցի վանաց Սրմալի: — Իսկիւտարի Ս. Թաւ եկեղեցւոյ նորոգութեան պէտքն անհրաժեշտ լինելով՝ մօտերս պիտի ձեռնարկուի ի դործ շինութեան, յատուկ մասնախմբի մը տրամադրութեամբ, ըստ ծրագրի ճարտարապետ Թէլլալեան Պետրոս Էֆէնտիքի՝ 300 լիւրա ծախքով: — Պատրիարքարանը Ժաղապետաւ տոմար տուաւ Դարստեղի և աղջկայնոց հոգեւոր հովիւ և քարոզիչ Արթ. Տ. Գաբրիէլ վարդապետի և Թաղապետ խորհրդոյ ատենապետ Յակոբեան Մեծ. Պոլսոյ Էֆէնտիքի, ի նպատակ շինութեան եկեղեցւոյ տեղւոյն՝ մայր բազմապիս և եղիպատի մէջ 300 լիւրա հանդանակելու համար, 900

լիւրա պէտք է, բայց 600ը տեղաւորել հայկ. լայնած են: — Ամերիկայի Հայ գաղթականութեան հոգեւոր հովիւ Արթ. Տ. Յովհաննէս Սարաճեան չորեքշաբթի ուղևորեցաւ յԱմերիկա: — Պէպէքի ամերիկեան Ռոպէրթեան վարժարանի միջանաւարտութեան տարեկան հանգըտ կատարուեցաւ չորեքշաբթի Սմեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմէն Ներկայ էր Արթ. Տ. Յովհաննէս վարդապետ Արարատին, և ատենախօսեց զխոսութեան բարեկաց վերայ, միանգամայն դիտելով թէ զխոսութեան ատենց բարոյականի փնտաւար է քան զազխոսութիւնն: Ս. յոյս տարւոյ Հայ շրջանաւարտք են Պարտիսթ. Վահոն Թօփհանէլեան՝ Պոլսեցի, Արմենակ Իվիւճեան՝ Պոլսեցի, Երուսաղէմ Ճէֆիլեան՝ Ստամպուլցի, Ստեփան Մակարեան՝ Պոլսեցի, Նաղարէթ Տէրտեբեան՝ Սեբաստացի, Յարութիւն Պըլլեճեան՝ Պոլսեցի, և Յովհաննէս Գիւրքեճեան Արապկերցի: — Օգոստ. Սուլթանն Իմիլիյադ պատուանշանի արձամ շրջադարձն ընծայեց կայսերական պալատին ճարտարապետ Սարգիս պէյի Պալատն: — Փոխանորդարանէն: Վերջին Սեբաստացի Մ. Գանիէլ Տէր Մեթոքիլեան անուն մի աղջկային իւր երկու տարիէ ի վեր հայրենիքն մեկնած ու անյայտ եղած է: Յիշեալ անձն՝ վաթսու և հինգ տարեկան է, միջակ հասակաւ, դիմօք կարմրագոյն, սպիտակաթուռ մօրեօք և տեղեակ եկեղեցական գաղափարութեամբ: Կրթական արարքն Արդոյ Աղջկայնոց, որ ի վեր երբեք տեղեկութիւն ունին յիշեալ անձին ո՛ր, ո՞րչ կամ մեռեալ լինելու մասին, հաճին ծանուցանել Աղջկային Պատրիարքարանի ի գիտութիւն: — Երեքշաբթի թուրք լրագիրք հրատարակած էին Վանայ կուսակալ ինչի պէյի հետեւեալ հեռագիրը: Վանայ թէ Հէքքեթարի լեւանց Չուհ կոչուած կըճին մէջ հրոսակներ երեւցած են, փութացին աստիկաններ զրկել, որք ութ հօգիէ բաղկացեալ աւաղակալներ երկուքն սպաննեցին, բայց վեցը վախճան: Ոստիկաններէն ալ երկու հօգի վիրաւորեցան: Սպանեալք Հայ էին, և ասանց մէ և փոխտեկից մէկէն առնուած երեք հրացանացի մին Մարթիկն է, և երկուքը ռուսական Պէրտան: Սպաննեց միոյն վրայ գտնուեցան հայերէն գրութիւններ, զորս անմիջապէս բերել տալով թարգմանել տուինք, և իմացանք թէ ի Լեւոնտն Աւետիս Պատիկեան և ի Մարտիկա Փորթուզալեան անուն անձանց կողմէ երկու նամակներ են՝ Սեպտ. ամսուն մէջ գրուած ի Հէֆթուսան առ կարապետ Պուլադաղեան առնանք, և այս երկու նամակաց հետ կայ յիշեալ Պուլադաղեանի ատարագրութեամբ զի մը իմ Էֆէնտի յիշատակեալ խորագրով յոյն անձին թղթագրանակին մէջ ալ գտնուած է օրական գէպերու տրճանագրութիւն մը: Ուսանց պարունակութիւնը կը փութամ հաղորդել: — Աւետիս Պատիկեան ատարագրութեամբ և 25 ապրիլ 1889 թուով նամակին մէջ կըսուի:

« Վանայ լուսաւորութեան համար ձեռք բերեալ և ձեռք բերեալ ընկերութեան մը կազմութիւնն աստ « պատմեցի: Լաւ նշան մ'է այս: Ընդ « կերակրութեան կազմութիւնը մարդ « դու մի՛ խնայուէք: Հեյլէք իրենց « ընկերակցութեան կազմութիւնն « ամբողջ եօթն տարի ծածուկ պոհեցին: անկէ ետքը գործի սկսան: « Եթէ կ'ուզէք բարեք ընել ձեր հայ « բնեաց, պէտք է մարդիկ և դրամ « պատրաստէք: Գործ պէտք է: « Խօսք պէտք չէ: » « Փորձութեամբ ալ իւր 27 ապրիլ 1889 թուակիր նամակաւ կ'ըսէ: « Ձեր գործ նամակն ստացաւ, « և հրատարակեցի հայերէն լրագրոց մէջ: Ձեր գտնուած վարդէն « և շրջակայներէն, մասնաւոր Վանայ տեղեկութիւններ հաղորդեցէք: « աս իս. հոս « Հայրենասիրաց » ընդ « կերակրութիւն մը կազմեցինք: այս « ընկերակցութեան համար անգամ « անք գտեք տեղի: » « Յիշեալ Պուլադաղեան, իւր « Ֆիլաթոֆիլի » մէջ, խօսելով կուսակցութեան մէջ անցուցած ժամանակներուն վրայ, և անգամ թուրքաց երեւեկն իւր հայրենակցաց կրած հարստահարութեանց վրայ, որք ի յուսահատութիւն մղած են զՀայս, կը յայտարարէ թէ ուխտած է մինչև իւր վերջին շունչը մաքաւել իւր աղքատ այս տաղանդաւոր վիճակէ աղատման համար, և երկու կարիճներու հետ յանձնառու եղած է այս դործին զսկել իւր կեանքն: « Այս մարդուն դրամներն եւած օրագրութեան մէջ ալ կը կարգաւորէ: « Ծան և իններորդ դարուն մէջ « ապրող մարդկային ընկերութեան « համար ազատութեան զօր չկայ « ուրիշ միջոցաւ միայն կարելի « նայ չեղէ: Թող ևս ալ տանջուի « իմ աղջկայնոց հետ, թեկեա ևս « ալ կարենամ օգնել իմ աղջկայնոց « բուս. դո՛ւ ալ արտասուք որք: » « Այս յառաջարկութեամբ կըսուի, և օրագրութեան ձեւով կը պատմէ թէ մայիս 17 զիւրեան ո՛ւր երթալը մարդու չիմայնելով և նոյն իսկ ամենէն նոսրական պետերէն անգամ գաղանի պահելով, Գործի զգեստով Պարսկաստանի սահմանագրութիւն մօտ Հէֆթուսան աւանը գացած են, և զիւրեան ճամբորդելով, առաւուն ձորերու մէջ մնացած են, և ամսուն 18րդ օրը սահմանագրութեան հասնելով, պահուցած են քարերու մէջ, և մինչև մայիս 23 իրենց գացած տեղերը նշանակելով, և նկուղներու մէջ պահուցութեան պատմելով, կը յարէ թէ մայիս 24ին վերոյիշեալ կիրճն հասած են: Փորձութեան մը լինելով ծանօթ է. Պատիկեան ալ ունի Վանայի խառնարանն է որ լուսանդ կարգութեան պատրաստուած ամեն կողմ շրջեցաւ, և անցեալ տարի Նուրազ գնաց, իսկ կարապետ Պուլադաղեան սպանեալ հրոսակներէն, որ ընկի Վանայի է, և ռուսական հօգի վրայ երեւանացի մօտ Լիւմաճի վարժարանին մէջ խառնարանութիւն բուսած է, և մի քանի տարի յառաջ Վանայ վերադարձաւ, քանի մը վարժարանաց մէջ դաստառած է, վերջերս ալ Պարսկաստան երթալով Հէֆթուսանի աւանին մէջ վարժարան տուութիւն ըրած է, և ի վերջոյ յիշեալ աւաղակաց պետ եղած և սպանուած է: Յիշեալ կարապետ Պուլադաղեանը լաւ ճանաչուց փոխ Աւետիս յատկապէս ընկերութեան համար զրկուած լինելով, ուրիշ հեռագրաւ պիտի ներկայացնեմ ընկերութեան արգիւնքն, որ յատուկ ուշադրութեամբ մը յառաջ կը տարուի այս պահուս: Ս. յոյս կազմուած դոգմութեան, յափառակութեան և աւաղակութեան համար հայ հրոսակաց երեւումը ցայս վայր անսովոր բան մը չէր: Ասանք ի Լեւոնտն և ուրիշ օտար երկրաց մէջ հաստատուել Հայրենու հետ ի յառաքելութեան դանուեցաւ, իրենց նպատակն է մերթ ընդ մերթ մեծ ու փոքր գէպերը յառաջ բերել, և ի վերջոյ յեղափոխութիւն մը յարուցանել, և հետեւապէս քաղաքական աւաղակութեան ճամբուն մէջ գտնուող խռովայնոցներ են: Այս աւաղակներ իրենց չար դիտաւորութիւններն իրագործել չկրնալէ զտառ, ամենափոքր ձեռնարկութեան մը համար պատեհութիւն չըտած՝ սահմանագրութիւն վրայ իրենց երեւումէն հաղիւ մի քանի օր ետքն իրենց կազմակերպութիւնը խորապիտան, և Պուլադաղեան ալ մեռելով մեր ձեռքն ինկաւ այս թղթերով: Այս մեծ և կարեւորագոյն յաջողութիւնը կը պարտինք մեր Օգոստաթաւ Վահագնեան շնորհաց, որոյ դաճայից մատուցանելով այս իրողութեանց պատմութիւնն, եմ խոնարհ ծառայ, ԽՈՒԼԻ:

Կապու Վանայ
8 Յուլի 1889

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ վաղեցւած Համիդիյէ անուանեալ վաճառականական վարժարան: — Երեսփոխան լատինաց Պատրիարք վախճանեցաւ: — Մովսիս պաշտօնատունն սկսաւ հրատարակել կիսամեայ լրագիր մը՝ ձէրիտի Պահրիյէ անուամբ: — Մովսիս պաշտօնատունը փորձելով որ օսմանեան հպտակ յոյն մը հնարած ներկը նաւերուն յատակը քուսելով, ոտորէներէ և մամուռէ և հետեւաբար փութկէն աղատ կը պահէ, որոշեր է այսուհետեւ նոյն ներկէն դործածել մարտանուոց համար: — Այստեղ և Պրոսպայի նա հանգաց և մօտակայ դաւառաց մէջ ուրեք ուրեք յորդ անձերներու կարկուտ տեղացած և մեծաքանակ ատուղելով է ո՛ր զիւղերը տասանորդի սուրքէ աղատ կացուցանել պէտք է: — Կայսերական հրամանաւ պիտի վերահաստատուին նախնադար առեւտրական դատարանը, որ անցեալները փակեցան: — Մեծ Եպարքոսն և արտաքին դործոց նախարարն երեքշաբթի առաւօտ կայսերական պալատը կոչուելով, մինչև կէս օր ինչ ինչ խնդրոց վերայ լանակցութեանց զրարեցան: — Բաղէշի դաւառական լրագրիւր կը ծանուցանէ թէ՛ Նիւճ դաւառի ոչխարի արոց գանձման մէջ մեծամեծ զեղծմանք դործածած լինելով՝ կուսակալութեան ոչխարահամարի տալիս ծագած

գիտութեամբ ինքնաբերական բաժանումը, և յանցաւորները պատժելու համար։

— Մշտն Կառավարչը Մանուկ-կերտ գնացել է ի քննութիւն վիճակի դաւառին։

— Սրտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Յարութիւն իշախ Տատեան՝ որ անձնական տիրութեան պատճառաւ քանի մը շաբաթէ հետէ բայակայ էր պաշտօնավարէն, այս շաբաթու սկսած վարչի պաշտօնը։

— Ռուսիոյ կայսրն առաջին աստիճանի Ալեքսանտր Նեվսկի պատանշան ընծայեց կայսերական պաշտօնին ընդհանուր հրահանատար Ղազի Օսման վաչայի։

— Գաւառի գիւղի բնակիչներէն և երեւելի սեղանաւորներէն Ջան պա օղլու Եփէնի տնտեսական արդիւնքները հետեւեալն են։

— Զմիւռնիոյ Մէքրէ գիւղաքաղաքի մէջ 10 ի չափ մարդիկ կատարած շունքէ խաճատուելու և երկուքն՝ հեղինակական վախճան պատու Պ. Լուքարի և նորա բնակատեղի մեռել են։

— Մայրաքաղաքի արուարձաններէն Ֆէրի գիւղի մէջ երեք շաբթի հրդեհ պատահեցաւ։ Այն մը վախճան, և իր հանկուրդ մը՝ ձիու մը քաղցի հարուածներէն մեռան։

— Մայրաքաղաքի արուարձաններէն Մաքրի գիւղի մէջ բըրբեղեցի և բամբակեցի կերպարանք գործարան մը հաստատուելու արտօնութիւն տրուած է պետական խորհրդոյ անդամ Ա. Տէմա Ռէֆիգ և Բ. Իրան Ամէտի գիւղանտան տնօրէնի օգնական Ռէֆիգ պէյերու։

— Անցեալ Մարտ ամսոյ 12-էն մինչ Ապրիլի 12, մայրաքաղաքի մէջ մեռած են 572 մահամտական պար և կին, 384 քրտանեալ պար և կին, և 39 հրէայ պար և կին։

— Կ. Պոլիս Սարաճիսիէ-պաշտօնի թաղին մէջ նպարտաւաճած մը և գնորդ մը կուրի բռնուելով՝ առաջին երկրորդին ակամօն խաճեց, և սա ալ միւսին հաղուստները բրդեղէն է, և երկուքն ալ ձերբակալուել են։

— Գաւառի մանկիկ Ազգէշէնի գաւառակի նախորդ արկղակալ Արի Էփէնի տանը մէջ ինքզինքն սպանելու է կախուելով։

— Գաւառի (Սէլանիկ) երեւելիներէն երկու հոգի աւաղակներէ լեռը տարուել են, և իրենց իրեր կաթման համար մեծագումար դրամ կը պահանջուի։

— Ուշադի մէջ 11½ տարեկան տղայ մը ջրայից մեծ կաթնառնի մը մէջ ձեռքը մխելով խաղալու առնելով՝ մէջն ինկել ինքզինքն մահ եղեր է։

— Ի Կրետէ յորդահոս անձրեւը տեղալով, սրորդը են բոլոր քաղաքը, Գետերն յորդեր եւ քներ տարել են կամուրջներ, տուններ և այլն։ Կորուստը կարի յոյժ մեծ են։ Ամբողջ հոտեր կորսուած են և պարտէջներ ու բանջարանոցներ ոչնչացած։ Վնասը կը հաշուին քանի մը միլիոն սակի։

— Զմեկածագի Հաթիւրի գիւղէն աղետալի լուրեր կուգան։ Մայիս ամսոյ մէջ կիրակի օր մը 30-40 արամի ծանրութեամբ կարկուտ և յորդ անձրեւ տեղալով կողմունք տեղի ունեցած են, և գիւղին և շրջակայից բոլոր հունձքերը փճանալէն դատ, շատ անասունք կորած և շէնքեր վրած են։ Դիւղին քարաշէն կամուրջն և եր-

կա ջրաղացները խորտակուած են։ Բարեբախտաբար անձի կորուստ չկայ։ Տեղական ժողովուրդը, յետին թշուառութեան միտնելով, կառավարական դրամութեան դիմած են, հանրագործ մը իրենց անուր փոխարինելու համար։

— Մայրաքաղաքի մէջ երկու հրէայք խմանալով արի ծարուսեց իրանիլ չափուած անուն անձի մը վիճակած է Պոլսի ինքնական հանձնարարէն 1300 լիւրայի պարգեւ մը, կը փութան իրենց քաղաքը, և անդ միանալով հանգերձ և բոմբէ վիճակոյ հալիտ անուն հրէի հետ՝ զիմարիլ կը կանչեն, և 1 լիւրայէն սկսելով հուսկ ուրեմն մինչև 750 լիւր կուտան և ձեռքէն կառնուն արժէթով մը, իմարիլ ապա կատարելով կեղծ փնտրել հրէաները, և չգտնելով քաղաքին մէջ, Կ. Պոլիս կուգայ և յարգ հրէաները փնտրելու ետնէն է։

— Այս օրերս Օրթաքիւղ հարանայի շրջագայած հանդէս մը կատարուել է։ Երեւելի տան մէջ սարսուռի եղող 17 տարեկան օրիորդ մը ամուսնացել է 60 տարեկանէն աւելի եղող վարդահաւ սակ երիտասարդի մը հետ։ Գիւղին բնակիչը այժմ մեծաւ սքանչանք կը խօսին այս ամենակայելու ամուսնութեան վերայ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅԱՆԵԱՆ ՊԱՆԵԱՆ

Պատմաբան, Աստիճան, Պատմաբան Պարթև - Գոտիւնի նախագի տէֆ-թէրտար անուանեցաւ երկուստեք ժողովոյ անդամներէն Ջուհուր պէյ - Սուրիոյ նախագի տէֆթէրտար անուանեցաւ Պոլսոյ նախագի տէֆթէրտար Սալիմ Էփէնի - Պոլսոյ նախագի տէֆթէրտար անուանեցաւ Սուրիոյ տէֆթէրտար Ռազմի պէյ - Սանիյէի երկրորդ աստիճանի Սէլանիկի նախագի մարդահամարի տնօրէն Տէրփիլ պէյ - Բալիկի աստիճանի Սէլանիկի երեւելիներէն Իպրահիմ Էփէնի և տեղւոյն մարդահամարի վարչութեան առաջին քարտուղար Ֆադուլլահ Էփէնի - Սուրիոյ աստիճանի Սէլանիյէ պատմաբան պաշտօնի ինքնակալ Սէլանիյէ - Երկրորդ աստիճանի Սէլանիյէ - Ն. Վեհապառութեան առաջին սովորից Մուսթաֆա պէյ - Երկրորդ Սէլանիյէ - Ն. Վեհապառութեան առաջին սովորից վերադարձ իմին պէյ - 2-րդ աստիճանի Սէլանիյէ - ի վիճակաւ արտօնեց փառապան Պ. Աստիճի Կրտապի գալմաթ անուանեցաւ Տրապիզոնի Ֆաթմա Էփէնի և նախ յայտարարեց Անմէտ Ռիզա Էփէնի - Սանիյէ Սէլանիյէ աստիճանի Մուսուլի նախագի տէֆթէրտար Մուսթաֆա թէֆթի Էփէնի - Սանիյէի երկրորդ աստիճանի Սէլանիկի երեւելիներէն Համիդ պէյի օրից Ասիլ պէյ - Սերաստիոյ վերադարձնել պետական ծիւղի նախագահ Անմէտ Խոյի պէյ և նոյն դատարանի ընդհանուր դատախազ Հասան Էփէնի - Սանիյէ աստիճանի Երեւելի հեռագրական և թղթատարական նորընտիր տնօրէն Արեաշ Էփէնի - Սուրիոյ աստիճանի Սէլանիյէ պատմաբան Վանայ կուսակալ Սալիլ պէյ - Սուրիոյ աստիճանի Սուրիոյ Պեշիկ Սուրիոյ թաղապետ Երազմ և զահափառանգ իշխան Տը Ֆրանսի կոմսին - Երկրորդ աստիճանի Շէֆա-գաթի կայս. կանանցի ծախուց վերադարձուց և թաղապետական Ս. շրջանակի տնօրէն Ռաշիտ Էփէնի կողմ - 2-րդ աստիճանի Սէլանի-

տիլ - Վանայ աստիճաններէն Աւետիս Էփէնի - Երեւելի կուսակալութեան կեդրոնական կառավարիչ Ջիյա պէյ Սէլանիյէ Էփէնի կառավարիչ անուանեցաւ - Բալիկի գերակաւորիչ Արիֆ Էփէնի նոյն պաշտօնով փոխադրեցաւ Սուրիոյ գերակաւորիչ Սէլանիյէ Էփէնի Բալիկի գերակաւորիչ անուանեցաւ - Արիֆ Էփէնի քաղաքային պաշտօնային Ռաշիտ Էփէնի թաղապետական տառերորդ շրջանակի տնօրէն անուանեցաւ - Ա. աստիճանի Շէֆագաթի պատմաբան Պոլսոյ կուսակալ Հազմ Էփէնի կողմ և Բ. աստիճանի Շէֆագաթի սպայա-կոյտի Ֆէրիգ Ռիզա Էփէնի կողմ - Բ. աստիճանի Սէլանիյէ Հայտարարական հիւանդանոցի բժշկապետ Սէլանիյէ Էփէնի - Բ. աստիճանի Սէլանիյէ (Բարե-յուսոց հրահանգ) մահմետական տղայոց համար վարժարանի մը բացումը ինքնով, Գ. աստիճանի Սէլանիյէ - Նոյն վարժարանին տնօրէն Մուսթաֆա Սէլանիյէ Էփէնի - Բ. աստիճանի Սէլանիյէ Տոքթոր Սալիլ, և Գ. աստիճանի Սէլանիյէ բժշկական վարժարանի մանկաբարձութեան ծիւղի դասախոս Տըթ. Մուսթաֆա Սէլանիյէ Էփէնի և Կիւսանի հիւանդանոցի վարժարժ Տըթ. Սալիլ Էփէնի - Գ. աստիճանի Օսմանիյէ Տըթ. Սալիլ Էփէնի - Ս. աստիճանի նախկին դատարանի նախագահ Նիյազի Էփէնի Արիֆ Էփէնի կուսակալութեան վճարողի ատեն ընդհանուր դատախազ անուանեցաւ - Տրապիզոնի վճարողի ատենի պատժական ծիւղի նախագահ Տըթ. Սալիլ Էփէնի Սերաստիոյ նախկին դատարանի նախագահ անուանեցաւ - Ա. աստիճանի Սէլանիյէ պաշտօնի սենեկապետ Սէլանիյէ պէյ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅԱՆԵԱՆ ՊԱՆԵԱՆ

Օսմանեան կայսերական Պան-քայի բաժնետերերը ընդհանուր ժողովը տեղի ունեցաւ ի Լոն-տոն Յունիսի (Բ. Լ.) 26-ին, որո-ւնց առ իւրաքանչիւր բաժին 10 շիլին չափ բաշխել 1888 տարւոյ համար։ Առաջիկայ Յունիս (Բ. Լ.) ամսոյ 1-էն պիտի սկսի վճարումն այս չափաբաժին Օսմանեան Պան-քայի ի Կ. Պոլիս, Փարիզ, Լոնտոն և այլուր ունեցած ծիւղերէն, ի փոխարէն յանձնաժողով 27 և 28 թը-ռակիր կորմաներու։

Գ Ր Ա Մ Ա Կ Ա Ն

Կ. Պոլիս 17 Յունիս 1889	
Օսմանեան Քանսուլտ	17-25
Բուլղարի երկաթուղի - Ֆրանց 59-75	
Թրակուէյ	1-0-465-
Օսմանեան լիւրան 100 դրուշէն	
Սէլանիյէ	108-26
Սէլանիյէ	102-
Հիւսնոց	104-
Վեցնոց	104-
Բուլղարի թղթագրամ	8-81
Բուլղարի արծաթ	77-25
Ռուսիոյ իւր	91-30
Ռուսիոյ կարգի լիւր	87-35
Անգլիական	110-35
Գրիսի	51-5

ԱՐՏՅԱԿԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Գաղղիոյ զինուորական նախարարն օրեր է ազգային ժողովին մէջ, - Երբ շատ մօտէն քննենք գերմանական ու գաղղիական բանակաց իրական ոյժերն, կը տեսնուին թէ մեր միայն 3000 զինուոր պակաս ունին գերմանական բանակէն։ Ի վերայ այս բանակային, մեր զինուորական եւ մըտացոյցն 100 միլիոն ֆրանք աւելի է Գերմանիոյ զինուորական

կրթացոյցն։ Եթէ մեր լիւր թէ մեր զինուորական ծախուց հաշուեցուցակին մէջ կան ինչ ինչ ծախուց գործիքներ, որ չեն երեւիր գերմանական մէջ։ Թէ և մեր գրադիր երբեմն ունեցան զինուորական գերադանցութիւն, որ մասնաւոր պարագայից մէջ ամբողջեցաւ, բայց քանի մը տարիէ հետէ գաղղիական բանակը շատ լաւ վիճակի մէջ գրուած կը տեսնուին։ Մասնաւորաբար ինքն այժմ յոյժ տնտեսական է, և վարչութիւնը մեր գրադարաց վարչութիւնէն ստորին չէ։

— Կրտսի թէ Իտալիոյ նախարարական այս օրերս Խորհրդարանին պիտի մատուցանէ պաշտանադիր մը, որ հաստատուել է Անգլիոյ հետ, և որով Անգլիոյ կառավարութիւնը պարտաւորութիւն կըստանանք ի հարկի պատերազմի պաշտպանել իտալական երկրացի։

— Պէրլինէ ի Փարիզ գրեւ են թէ՛ Պիզարո իշխանը խորհրդատու է Աւստրիոյ և Իտալիոյ կառավարութեանց, քաղցրութեամբ վարուի Յունաստանի կառավարութեան հետ, և զայն ևս առնուել երկու պետութեանց զաշնակցութեան մէջ։

— Կը հաւատան թէ Ռուսիոյ Կարլու թագաւորը մտադիր է հրաժարիլ և ամուսն թողուլ երկրորդային, և թէ սոյն մտադրութիւնն ունի նկատելով որ չպիտի կրնայ պահել իւր յանձնառութիւններն հանդէպ Խորդադութեան Գաղղիական։

— Աւստրիոյ կայսրն օրեր է Պատուիրակութեանց նախագահներուն - Ե Ո՛չ մէկ փոփոխութիւն եղած չէ տէրութեանց յարաբերութեանց, և ո՛չ ալ մեր արտարարն աշխարհակալութեան ընթացից մէջ։ Իմ կառավարութեան, իմ պաշտօնակցային հետ բաժնորշին համաձայն, կը ջանայ խաղաղական հանգամանք մը ապահովել Եւրոպիոյ կայսրութեան համար, որ դեռ իրեն երկիւղալի կը համարուի։ Կը յուսամ որ խաղաղութեան բարիք պիտի շարունակեն զինուորական զորութեանց յաւելմանց հակառակ, որք ալ մէկ կողմանէ յառաջ կը տարուին, և զմեզ ևս կը բռնադատեն անգործ ջնալ։

— Աւստրիոյ արտարին գործոց նախարարն, ազգային ժողովոյ գիւղական համագումար նստին մէջ օրեր է թէ Եւրոպիոյ կայսրութիւնը թէ և այնչափ բաղձացեալ վիճակի մէջ չէ, սակայն խաղաղութեան դէմ սպառնալիք չկայ, և Աւստրիոյ կառավարութիւնը տէրութեանց և Ռուսիոյ հետ իսկ գոհացուցիչ յարաբերութեանց մէջ կը գտնուի։

— Գաղղիոյ նախարարական Սրուեստահանգիսի քննիչ դատաւորներէ իմանալով որ Փարիզի երեւելի գեղագործներէն Պ. Թ. Տըֆրէն, Սրուեստահանգիսին մէջ դրած գեղագործական արտադրութեանց համար ոսկի շքադրամ ստանալու բաղձանք կա, չառք խոստացած է գրով, - հըրապարակել է զրիկը գեղագործը բոլոր իրաւունքներէն և ըստ օրինի պատժել իր կաշառատու, և այս տնօրինութիւնը ծանուցանող ազգ մը փակցունել ա՛յն տեղին

վերայ, ուր գետեղեալ են գեղագործին արտադրութիւնը։

— Սմերիկայի Պոսթոն քաղաքին մէջ փամփուշտի գործարան մը օգն ելեր, 8 հոգի մեռել և 70 հազար տղարի վնաս եղեր է։

— Ռուսիոյ զինուորական նախարարն հրամայել է՝ փութացուցնել Պալմի ծովու երկրաց վրայ Ռիկայի կարեւոր նաւահանգստին ամրութեանց շինութիւնը։

— Գերմանիոյ կայսրն էլ Բուժ պատմաբանին առաջին աստիճան ընծայեց Պարսից դահաժառանգ իշխանին։

— Շէքայի Պոսթմանի ին նախագի կառավարական անտեղի պաշտօնակալներէն Լաֆօն անուն երիտասարդ մը վախճել է՝ 120 հազար ֆրանք գողնալով։

— Սմերիկայի Լուիզիան նախագի թիպօս քաղաքին մէջ Նօքթն և Ֆաքթ անուն երկու բաղադրութեան ստանկ կուր մը բռնուելով ի զէն գիւղեր են, և առաջինը մեռել, իսկ երկրորդը ծանրապէս վերաբորուել է։

— Ճիպրաթարի մէջ հրդեհի մեծ դէպք մը պատահելով նիւթական մեծ ֆաբրիկայի է։

— Զմիւռնիոյ հանրապետութիւնն, որովամը Ազգային ժողովոյ, այս օրերս մեծագույն դադեալ է երկիրն ամբողջութեամբ և սպառնալիքներ գործով։

— Փարիզի Արուեստահանգէսը տեսնելու պատճառաւ Եւրոպա ուղևորեալ ամերիկացոց բազումը հաշուատ անձինք ինքնով միլիոնաւոր տուար կը թափեն ո՛չ միայն ի Փարիզ այլ և Եւրոպիոյ այլ և այլ կողմերը։

— Անգլիոյ գաղթականութեանց նախարարն ընդունելով Կիպրոսի ժողովրդեան կողմանէ յատուկ պատուիրակութեան մը ձեռք գրկուած դանդաղութիւն, խոստացել է գահացուցիչ տնօրինութիւններ ընել։ Գահադատաց առաջին և կողմանէ ժողովրդեան ծանր տուրքերով բռնաւարելու, Այս առթիւ կը յիշուի թէ կղզին երբ ուղղակի օսմանեան կառավարութեան ներքե էր, աւելի քիչ էին տուրքերն, և թէ՛ արդ ամէն տարի 115 հազար անգլիական լիւր տուրք կառնուել 200 հազար բնակիչներէ։

— Ըստ վերջին վիճակագրութեան՝ Աւստրիոյ մայրաքաղաքն եղող Վիեննայի բնակչաց թիւն է 786000, իսկ արուարձանացն՝ 546000։ Պահապան զօրքն այս հաշուոյն մէջ չէ։

— Իտալիոյ կրթական պաշտօնատան գիւղանտան մէջ գրտուել է սեպտեմբերին ճառի մը, զոր՝ 1848 ի Յունիսի 9-ին հռոմէական խորհրդարանին մէջ արտասանել է Պիոս Թ. Պապի նախարարական կոմս Մամիանի, և ըսել է՝ Սրբազան քահանայապետը բացարձակապէս չուղեր պահել աշխարհային իշխանութիւնը։ Նախամեծար կը դատի իւր հողերը իշխանութեան բարձր շրջանակին մէջ ամբողջութեամբ վարչապետութեանց անդորաւետ պայծառութեան մէջ ապրելու, Աստուծոյ խօսքն աշխարհի քարոզելու, աղօթելու, օրհնելու և ներելու համար։ Այժմ որ Պապը աշխարհային իշխանութեան վերահաստատութեան համար ջա-

